

Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası: on illik yol işığında

Əfsanə Bayramqızı

Biz çox istəyirik ki, türkdilli xalqlar, ölkələr arasında birlik daha da güclənsin. Bu, bizim tariximizdir, bizim mədəniyyətimizdir, bizim köklərimizdir.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Azərbaycan daim türkdilli ölkələrlə sıx əlaqələrə və əməkdaşlığa xüsusi əhəmiyyət vermiş, ortaq milli-mədəni tarixi, dili və dəyərləri özündə birləşdirən türk xalqları və toplumları arasında istər mədəni, istərsə də ictimai-siyasi əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə töhfə vermişdir. Təsədüfi deyildir ki, müstəqilliyimizi bərpa etdikdən sonra Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan ilk ölkə qardaş Türkiyə Cümhuriyyəti olub. Müstəqilliyin ilk illərindən Avropa ölkələri ilə yanaşı, türkdilli ölkələrlə də diplomatik münasibətlərin yaradılması onlar arasında ictimai-siyasi, mədəni əlaqələrin bərpa edilməsində yeni bir səhifə açdı.

Təqdirəlayiq haldır ki, 2009-cu il oktyabrın 3-də Türkdilli Dövlət Başçılarının IX Zirvə görüşünə məhz ölkəmizin evsahibliyi etməsi türk ölkə və xalqlarının ictimai-siyasi həyatında mühüm tarixi səhifə açdı. Bu mühüm strateji əhəmiyyətli tədbirin tarixi mədəni irsi ilə zəngin olan Naxçıvanda keçirilməsi də xüsusi əhəmiyyət daşıyırdı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyə Prezidenti Abdullah Gül, Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev, Qırğızıstan Prezidenti Kurmanbek Bakiyev və Türkmənistan Nazirlər Kabineti sədrinin müavini Xıdır Səparlıyevin Naxçıvanda iştirak etdikləri zirvə görüşü bir sıra mühüm qərarlarla yadda qaldı. Məhz həmin toplantıda çıxış edən Prezident İlham Əliyev türkdilli dövlət rəhbərlərinin 1992-ci ildə keçirilmiş ilk zirvə görüşünü xatırladaraq ötən 17 il ərzində türkdilli ölkələr arasında ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətlərin, işbirliyinin möhkəmləndirilməsində əsaslı dəyişikliklərin baş verdiyini söyləmişdi. O, həmçinin bərabərlik prinsipinə əsaslanan əlaqələrin gücləndirilməsi, iqtisadi və sosial inkişafın sürətləndirilməsi baxımından böyük irəliləyişlər olduğunu xatırlatmışdı.

Naxçıvan Zirvə toplantısında ölkələr arasında əlaqələrin daha da möhkəmləndirilməsi məqsədilə təkliflərin səsəndirilməsi və görüşdə Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının yaradılması haqqında Saziş və Naxçıvan Bəyannaməsinin imzalanması mühüm hadisə oldu. Ona görə hər il oktyabrın 3-ü Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Günü kimi qeyd edilir.

Həmin bəyannaməyə əsasən Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası (TDƏŞ-Türk Keneşi) kimi mühüm qurum yaradıldı ki, növbəti illərdə şura fəaliyyəti ilə türkdilli ölkələr arasında əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə öz töhfəsini verdi. Şura beynəlxalq hökumətlərarası təşkilat kimi türkdilli ölkələr arasında hərtərəfli əməkdaşlığa yardım etmək məqsədilə özündə bir sıra missiyaları ehtiva edir. Tərəflər arasında qarşılıqlı etimadın möhkəmləndirilməsi; regionda və dünyada sülhün bərqərar edilməsi; xarici siyasət məsələlərinə ortaq yanaşmanın təşviq edilməsi; beynəlxalq terrorizm, separatçılıq, ekstremizm və transmilli cinayətkarlığa qarşı mübarizənin əlaqələndirilməsi; ortaq maraq kəsb edən bütün sahələrdə regional və ikitərəfli əməkdaşlığın gücləndirilməsi; ticarət əlaqələri və investisiyalar üçün əlverişli şəraitin yaradılması; hərtərəfli və balanslaşdırılmış iqtisadi yüksəlişə, sosial və mədəni inkişafa səy göstərilməsi; kütləvi informasiya vasitələri arasında əlaqələrin, eləcə də daha geniş miqyasda informasiya mübadiləsinin təşviq edilməsi; elm, texnologiyalar, təhsil və mədəniyyət sahəsində qarşılıqlı əlaqələrin genişləndirilməsi; hüquqi məlumatların mübadiləsinin, hüquq sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi daxildir.

Naxçıvan Bəyannaməsində, həmçinin TÜRKSÖY-un türk dünyasının ümumi dəyərlərinin müəyyən edilməsi, inkişafı, beynəlxalq səviyyədə yayılması və populyarlaşdırılmasında vacib rol oynaması vurğulanır və onun mədəni əlaqələrin dərinləşməsinə verdiyi töhfələr yüksək qiymətləndirilir. Naxçıvan Zirvə toplantısı həm də Prezident İlham Əliyevin TÜRKSÖY Fondunun yaradılması təşəbbüsünün dəstəklənməsi ilə yadda qaldı. Fondun məqsədi dünya sivilizasiyasının inkişafına əhəmiyyətli töhfə vermiş zəngin türk mədəni irsini qorumaq, tədqiq etmək və dəstəkləməkdir. Bu qərara əsasən yaradılmış Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu uğurla fəaliyyət göstərir və qurumun mənzil qərgahı Bakıda yerləşir.

Aparılan məqsədyönlü işlərin nəticəsidir ki, artıq TDƏŞ üzvlərinin sayı artmaqdadır. Bu yaxınlarda Özbəkistanın da şuraya üzv olması türk ölkələri arasında ictimai-siyasi əlaqələrin möhkəmlənməsi və beynəlxalq aləmdə siyasi güc olaraq formalaşması üçün mühüm addım kimi dəyərləndirilməlidir.

Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının üçüncü Zirvə toplantısının 2013-cü ildə Qəbələ şəhərində keçirilməsi TDƏŞ-in tarixində mühüm əlamətdar hadisə olaraq qaldı. Naxçıvandan sonra türkdilli dövlət

başçıların Qəbələdə toplanması həm də qardaş ölkələr arasında Azərbaycana olan etimadın, Prezident İlham Əliyevin apardığı səmərəli və əhəmiyyətli siyasətin nəticəsidir. Həmin zirvə toplantısında çıxışında Naxçıvanda Türk Şurasının yaradılmasını xatırladan Prezident İlham Əliyev bu qurumun türk xalqları və dövlətləri üçün əhəmiyyətini belə vurğulamışdır: “Bizim xalqlarımızı ortaq tarix, mədəniyyət, müştərək dəyərlər birləşdirir. Əsrlər boyu bizim xalqlarımız bir-biri ilə sıx əlaqədə olmuşdur, əməkdaşlıq etmişik, bir yerdə yaşamışıq, bir-birimizə dayaq, arxa olmuşuq. Bu gün isə müstəqil dövlətlər kimi biz bütün məsələlərdə bir yerdəyik, bir yerdə olmalıyıq. Hesab edirəm ki, Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının başlıca vəzifəsi xalqlar və ölkələr arasındakı birliyi daha da möhkəmləndirməkdir. Biz ikitərəfli formatda çox uğurlu fəaliyyət göstəririk. İqtisadi sahədə gözəl əməkdaşlıq aparılır, beynəlxalq aləmdə, beynəlxalq təşkilatlarda ölkələrimiz daim bir-birinə dəstək, arxa olur və bu da təbiidir. Çünki qardaş xalqlar bir-birinin yanında olmalıdırlar”.

Bu gün türkdilli dövlətləri özündə birləşdirən TÜRKPƏ katibliyinin, Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun mənzil qərargahının Bakıda yerləşməsi və ölkəmizdə fəaliyyət göstərməsi Azərbaycan dövlətinin təkə beynəlxalq aləmdə deyil, həm də türk coğrafiyasında nüfuzunun göstəricisi, türkdilli dövlətlər arasında qardaşlıq və ictimai-siyasi əlaqələrinin möhkəmlənməsinə verdiyi önəm nəticəsidir.

Prezident İlham Əliyevin türkdilli dövlətlərə səfərləri, ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrin inkişafına verdiyi önəm nəticəsidir ki, ölkəmizin beynəlxalq aləmdə, o cümlədən türk dünyasında nüfuzu getdikcə artır.

Türkdilli dövlət başçılarının siyasi iradəsi olaraq yaranmış Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası çərçivəsində müxtəlif sahələrdə türkdilli dövlətlər arasında tədbir və görüşlər yeni əməkdaşlıqların və layihələrin reallaşmasına öz töhfəsini verir.

TDƏŞ təsis edildikdən sonra Almatı, Bişkek, Qəbələ, Bodrum və Astana (Nur-sultan), Çolpon-Ata olmaqla altı şəhərdə zirvə görüşləri keçirilib.

Əlamətdar haldır ki, bu il oktyabrın 14-15-də Bakı Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının 7-ci Zirvə görüşünə evsahibliyi edəcək. Zirvə görüşü çərçivəsində, həmçinin türkdilli dövlətlərin sahibkarlarının beynəlxalq biznes forumu da təşkil olunacaq.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə göstərilən səylər bəhrəsini verir, Azərbaycan istər regionda, istərsə də böyük bir coğrafiyanı əhatə edən türk dünyasında önəmli layihələrə imza atır ki, bu, həm dövlətin iqtisadi gücünü, həm də türk dünyasına olan sevgisini göstərir.